

Ceny ogłoszeń
za wiersz milime-
trowy przed 1 złoty
w tekście 50 gr., za
tekstem 40 gr. Ogło-
szenia tabelarycz-
ne 50 proc., a świa-
teczne 25 proc. dro-
żej. Drobne ogło-
szenia po 10 groszy
Dla poszukujących
pracy 5 gr. za wy-
raz. Najmniej 1 zł.
Za zastrzeżenie mie-
sca
dolicza się 25%

EXPRES ZAGŁĘBK

Jedyny organ demokratyczny niezależny woj. kieleckiego

Prenumerata wy-
nosi miesięcznie

zł. 2.-

Redakcji, Ad-
resacji i Dru-
karni w Sosnowiecu,
ul. 11-go Listopada 12

KRAKÓW
Biblioteka Jagiellońska
Sw. Anny 12

ODDZIAŁY: KIELCE, Marsz Focha 26 (róg Sienkiewicza) tel. 13-78; BEDZIN, Malachowskiego 74; DĄBROWA, ul. 3-go Maja 14 i Kriol-
Jadwig (róg Narutowicza); ZAWIERCIE, ul. 3-go Maja 5, tel. 97; CZELĄDZ, Miłowiecka N. 5 GRODZIEC, ul. Legionów tel. 7.196

52 ofiary strasznego wybuchu we francuskiej fabryce prochu

PARYŻ, 17. 11. Wczoraj w godzinach przedwieczornych wydarzył się katastrofalny wybuch w fabryce prochu w St. Chamas, niedaleko Marsylii. Eksplozja pociągnęła za sobą liczne ofiary w ludziach.

Fabryka zajmuje znaczną powierzchnię, na której zbudowano kilkanaście budynków jednopiętrowych, znajdujących się, ze względu na bezpieczeństwo, w znacznej odległości od siebie. Wybuch nastąpił w budynku odległym o 2 km. od wejścia do fabryki. Z nieustalonej przyczyny eksplozja przygotowana w specjalnym aparacie mieszanka wybuchowa, zwana folitem.

Wskutek eksplozji zerwany został częściowo dach z budynku. Czarne kłęby dymu zasnuły cały teren fabryczny.

Anglia nie wierzy w wojnę Uczyni wszystko, by jej przeciwdziałać

LONDYN, 17. 11. PAT. Reuter donosi: Na bankiecie prasy zagranicznej wygłosił dziś przemówienie pierwszy lord admiralicji Samuel Hoare. Niektórzy — mówił minister Hoare — sze-
za dziś wiadomość o tym, że wojna wszechświatowa jest nieunikniona. —
Opinii tej nie podziela rząd W. Brytani.

— Nie chcemy zgodzić się z tą roz-
paczliwą przepowiednią. Rząd brytyj-
ski jest zdecydowany uczynić wszy-
stko, aby pogłoski te nie sprawdziły
się.

Odwolując się do poczucia zdrowe-
go rozsądku tych, którzy chcieliby po-
dzielić Europę na dwa obozy, Hoare
mówił: Jesteśmy najzupełniej przygo-
towanymi do tego, aby w przyszłości, jak
i w przeszłości być w przyjaźni w
najlepszych stosunkach z rządami, któ-
rych systemy są nie do zastępowania
w W. Brytanii, i które wywołują sprze-
czną w całej opinii publicznej W. Bry-
tanii.

SOBOTNIA DNIÓWKA NA BEZROBOTNYCH

W dniu wczorajszym pod przewo-
dnictwem p. J. Bjelnika odbyła się okrę-
gowa konferencja CZG., na której omówi-
ono cały szereg aktualnych zagadnień,
miedzy innymi akcje o skrócenie
czasu pracy oraz sprawę przyszłości
z pomocą bezrobotnym.

Konferencja przyjęła do wiadomości
uchwałę Kongresu, który odbył się
w dniu 8 b. m. na Śląsku, po czym
powzięła uchwałę następującej treści:

Konferencja uchwała wezwać robot-
ników kopalni do odpracowania w
dniu 21 listopada r. b. jednej dniówki
przy wydobyciu węgla na pomoc bez-
robotnym. Dniówka ta nie może być
zaliczona na poczet normalnych dniów-
ek odrobotnych przy wydobyciu wę-
gla na zaspokojenie normalnego zapo-
trzebowania rynku, lecz musi być
dniówka dodatkowa, odpracowana w

Zaalarmowano natychmiast robot-
ników w innych pawilonach. 200 robot-
ników pod kierownictwem inżynierów
i majstrów przystąpiło do akcji ratun-
kowej. W tej chwili rozległ się drugi
wybuch, który rozniósł cały budynek.

PARYŻ, 17. 11. Robotnicy fabryki
prochu w Saint Chamas i żołnierze
pracowali przez całą noc nad wydoby-
ciem zasypanych. Wydobyto dalszyca
17 trupów tak, iż ogólna liczba zabi-

tych wynosi 52 osoby rannych prze-
szło 300. W miejscu wypadku uformo-
wał się lej głębokości 4 do 5 mtr. i
szerokości 20 mtr. W promieniu 200
mtr. wszystko jest zniszczone.

Dochodzenia w sprawie przyczyn
wybuchu są bardzo utrudnione, gdyż
wszyscy zatrudnieni w budynku nr.
104 zginęli. W każdym razie nie są-
dzą, aby przyczyną katastrofy był
wybuch.

Tylko procent od pensji bez stawki od lokali

WARSZAWA, 17. 11. Pod przewod-
nictwem min. Kościłkowskiego odby-
ło się posiedzenie naczelnego wydziału
wykonawczego Ogólnopolskiego Kom-
itetu Pomocy Żywym Bezrobotnym.

Wicemin. gen. Litwinowicz zakom-
unikował, że wobec wybitnego udziału
wojska w mesieniu pomocy mini-
ster spraw wojskowych postanowił od-
roczyć wpłacanie składek zadeklarowa-
nych na F. O. N. osobom świadczącym
na rzecz pomocy do czasu trwania tej
akcji.

Ponieważ pracownicy umysłowi
zrzeszeni w komisji porozumiewaw-

czej, przyłączyli się do akcji, podwyż-
szając uprzednio zadeklarowane na
bezrobotnych normy, zdecydowano,
iż powszechna opłata od lokali nie
będzie stosowana do pracowników po-
wyższych kategorii.

Ostatecznie przyjęto następujące
stawki od uposażeń. Przy dochodzie
brutto: do zł. 300 miesięcznie pół proc.
od 301—400 zł. mies. 0,75 proc., od
401—600 zł. mies. 1 proc., od 601—800
zł. mies. 1,5 proc., od 801—1.200 zł.
mies. 2 proc., od 1.201—2.500 zł. mies.
3 proc., od 2.501 i więcej zł. mies. 3
proc.

Powstańcy w centrum Madrytu

Walka na ulicach pierś o pierś

PARYŻ, 17. 11. Pierunujący atak
podjęty wczoraj przez powstańców na
północno-zachodnie dzielnice Madrytu,
zmienił całkowicie sytuację, otwe-
rajac wojskom gen. Franco drogę do
śródmieścia.

Wojska powstańcze, po zdobyciu
dzielnicy zajęły się budową umocnień
na nowych pozycjach, a jednocześnie
świeże siły, które przeprowiły się
przez zbudowane przez saperów pow-

stańczych mosty podjęły marsz z dziel-
nicy uniwersyteckiej przez Corso Ro-
sales do placów de Espana i Puerta
del Sol.

Milicja rządowa broni zaciekle
wszystkich wielkich nowoczesnych
gmańców na pograniczu dzielnicy uni-
wersyteckiej, tak, że każdy dom trzeba
zdobywać jak oddzielną tortesę.

Za parkiem Monteloro, leżącym mię-
dzy mjestem uniwersyteckim, a śród-
mieściem Madrytu, pracy naprzód
powstańcy znaleźli się wobec niezwy-
klej barykady, czerwoni zamknęli ulicę
samochodami ciężarowymi, wypeł-
nionymi kobietami i dziećmi. Z poza
gł. hodów grzechotały karabiny ma-
szynowe milicji.

Powstańcy obeszlę tę przeszkodę i
zaatakowali milicjantów z tyłu bagne-
tam. Z rzezi tej nie uszedł ani jeden
milicjant.

PARYŻ, 17. 11. PAT. O wczoraj-
szych walkach w północno-zachodniej
części Madrytu korespondent agencji
Havasa w Avila, siedzibie głównej
kwatery powstańczej podaje następu-
jące szczegóły: Energiczny atak, po-
djęty przez kolumnę pułk. Yague na
północno-zachodnią część Madrytu, u-
wieniony został dużym sukcesem.
Powstańcy zajęli nie tylko fortyfika-
cje stolicy, lecz także udało się im
wejść do miasta w punkcie, gdzie opór
wojsk rządowych wydawał się nie do
przewyciężenia. Posuwając się
wzdłuż rzeki Manzanares, naparte

Wicemin. K. Morawski jedyny w rządzie wielkopolanin

WARSZAWA, 17. 11. Duże wrażenie
nie w kołach politycznych wywołało
powierzenie stanowiska wiceministra
skarbu p. Kajetanowi Morawskiemu.

W komunikacie uderzający jest ja-
den szczegół: p. Morawski został mian-
owany zastępcą ministra. — Takiej
funkcji nie posiadał żaden z wicemin-
istrów.

Jezeli chodzi o osobę nowego podse-
kretarza stanu, to p. Morawski nie
jest człowiekiem nowym. Od dawna zajmo-
wał odpowiedzialne stanowiska w służ-
bie dyplomatycznej, gdzie był dyrek-
torem departamentu politycznego M.
S. Z., a później kierownikiem mi-
spraw zagranicznych. Kierownictwo
to przypadło akuratnie na czas prze-
wrotu majowego, p. Morawski był w
Bełwedrze i w Wilanowie. Po astu-
pieniu ze służby w M. S. Z. był jed-
nak powołany na przedstawiciela Pol-
ski w komisji mieszanej polsko-nie-
mieckiej w Katowicach. Należy do wy-
bitnych osobistości świata katolickie-
go i jest w dzisiejszym stanie rzeczy
jedynym wielkopolaninem, zasiadają-
cym w rządzie.

**W CIEPLE DOMU, PRZY WIE-
CZERZY, POMYŚLCIE O TYSIĄ-
CACH GŁODNYCH I ZZIEBNIĘ-
TYCH. POMÓŻCIE IM, SKŁADA-
JĄC OFIARĘ na POMOC ŻYWYM**

przez tanki, artylerię i samoloty bom-
bardujące, trzy kolumny wojsk pow-
stańczych zajęły dzielnice uniwersyte-
cka. Atakując na bagnety, wojska na
rolowe dotarły do szkoły rolniczej i za-
jąwszy park zachodni, posunęły się aż
do Paseo de Rosales. Początkowo milic-
janczy bronili się zaciekle. Walka
pierś o pierś trwała kilka godzin. Na
gł. milicjanci zaczęli cofać się za for-
tyfikacje, wzniesione na sąsiednich ul-
licach. W ten sposób walka przeniosła
się do samego miasta.

Wkroczenie powstańców do centrum
stolicy i pełna groza bitwa wywołała
szaloną panikę wśród ludności, która
masowo ucieka do północno-wschod-
niej części Madrytu.

Gwałtowne bombardowanie, jakie-
go widownia była wczoraj wieczorem
stolica, dało się również we znaki dziel-
nicy, gdzie znajduje się ambasada fran-
cuska. Jeden z pocisków upadł nawet
na dach ambasady, wyrządzając szkody,
ofiary w ludziach jednak na szczę-
ście nie było. Pożary spowodowane
bombardowaniem trwały przez całą
noc w północnych dzielnicach miasta.

SALAMANCA, 17. 11. PAT. Ko-
respondent niemieckiego B. I. donosi:
Wysadzone wczoraj w powietrze przez
wojska rządowe mosty na rzece Man-
zanares Francuski i Królewski zosta-
ły zastąpione przez zbudowane przez
saperów powstańczych mosty tymcza-
sowe. Już we wtorek rano przeszły
przez te mosty oddziały powstańcze
wraz z czolgami i zajęły pozycje po-
przedniej strażnicy czeki.

Dzień 18-sty listopada

Święto narodowe Łotwy

Dzień 18 listopada 1918 r. jest w dziejach Łotwy datą wielkiej wagi historycznej, przez siedem bowiem stuleci poprzedzających utworzenie obecnej republiki Łotwa nie ma politycznej historii. Lotewskie plemiona, rasowo pokrewne Litwinom, które prawie od X w. zamieszkiwały terytorium dzisiejszej Łotwy, podlegały od r. 1158 do r. 1518 obcemu panowaniu.

W okresie od 1158—1562 Łotwa była

pod panowaniem rycerzy Zakonu Teutońskiego.

Składała się ona wówczas z dwóch państw: Liwonii i Kurlandii, Liwonia uniezależniła się od Niemców w okresie 1347—1494, ale walki z Polską i Moskwą (1411—1494) wyczerpały jej siły i w końcu stała się lupem potężnych sąsiadów. Po okresie panowania polskiego na Łotwie (1562—1795) rozpoczęły się rządy szwedzkiego generalnego gubernatora w Lwonii (1629 — 1721). Ostatni okres obcego panowania nad Łotwą to rządy rosyjskie, które z początku obejmowały Lwonię, a po rozbiórce Polski (1795) włączyły również Kurlandję.

Już na początku wojny światowej opinia publiczna Łotwy zaczęła się wypowiadać

za niepodległość kraju,

co znalazło oficjalny wyraz w deklaracji posłów lotewskich na zgromadzeniu narodowym w styczniu 1918 r. Utworzona została organizacja naro-

dowa celem przygotowania rządów w niepodległej Łotwie. Pierwsze jej działania utrudniły bardzo poważnie bolszewickie rady żołniersko-robotnicze, które udało się usunąć całkowicie z terytorium Łotwy dopiero we wrześniu

1918 r. Patriocie lotewskiej udało się uzyskać poparcie koalicji, dzięki któremu 18 listopada tegoż roku nastąpiło uroczyste proklamowanie niezależnej republiki lotewskiej.

M. D.

„W kopalni węgla”

Praca górnika na filmie

Instytut Spraw Społecznych w Warszawie zrealizował film własnej produkcji pod tytułem „W kopalni węgla”, którego pokaz odbył się w jednym z kin warszawskich.

Inicjatywa Instytutu zasługuje ze wszelkich stron na uznanie, bowiem nie tak nie odzwierciedla życia jak film, który w tym wypadku wypuklił niezmiernie ciężkie warunki pracy ludzi w podziemiach.

Wraz z operatorem filmowym zjeżdżamy w czeluście szybu. Jesteśmy przy zakładaniu min, obsewujemy wybuch, jedziemy wagonikiem, wydostajemy się z dem z płataniny torów i przewodów elektrycznych.

Praca górnika — to istny korowod niebezpieczeństw,

które zewsząd czyhają na jego życie. Węgiel dlawi drewniane podpory. Drzewo kru-

szy się, wygina, trzeba dostrzec niebezpieczeństwo i pękniętą podpórę zamienić na nową. Przy pracy w kopalni łatwo o rany, bądź kaleczeń, tym większe znaczenie ma należyta ochrona górników.

Na filmie pokazano tylko żelazne kaski,

które chronią głowy górników przed spadającymi odłamkami węgla, ale, o ile nam wiadomo, w należytym prowadzonych kopalniach zabezpieczeń tych jest znacznie więcej, myśli się bowiem i o należytym wentylowaniu kopalni i o wykryciu gazów ziemnych, tak groźnych dla życia górników.

Film został wykonany przez p. Eugeniusza Cekańskiego pod kierownictwem mł. górnika Jakóbkiewicza. Piękną ilustrację muzyczną skomponował p. Witold Lutosławski.

Ulgę w ciężkiej doli bezrobotnych przyniesie każdy grosz, złożony na Konto PKO Nr. 70.200 Pomoc Zimowa.

Co zdrowsze, pożyteczniejsze i tańsze

za **30** groszy **1** kieliszek wódki albo **5** szklanek wyborowego mleka

ze Spółdzielni Ziemińskiej dla zbytu mleka,

SOSNOWIEC
ul. Sienkiewicza 1, tel. 619 45

DĄBROWA GORNICZA
ul. 3-go Maja 18, tel. 6 83 35

Syn Mussoliniego

PRZECHODZI DO FILMU.

Najstarszy syn szefa rządu włoskiego, Vittorio Mussolini, za zgodą ojca przechodzi do filmu. Po zaznajomieniu się z rozwojem i warunkami krajowej produkcji filmowej, Vittorio udaje się w najbliższych dniach do Hollywood, gdzie za poznania się z amerykańskimi stosunkami w świecie filmowym. Ponieważ Vittorio Mussolini ożenił się niedawno z pochodzącą z Mediolanu Karoliną Bugoli, pod rozkazem jego do Hollywood będzie zarazem podróżą poślubną.

To nie jest tylko hiszpańska wojna domowa

Nienastanny huk armat z półwyspu Pirenejskiego, najbardziej sprzeczne i fantastyczne wiadomości dobiegające stamtąd, przewidywania polityków rzeźbiących na podstawie wydarzeń hiszpańskich nowe oblicze Europy, wszystko to nie pozwala nam ani na chwilę oderwać oczu od bratnią krwią zbroczonej ziemi Cervantesa.

Walka o Madryt, to jedno z najbardziej zasadniczych ogniw hiszpańskiej wojny domowej i chociaż taktycznie kwestia zdobycia Madrytu przez wojska powstańcze lub zostawienie go we władaniu rządu nie ma zbyt zasadniczego znaczenia, to jednak praktycznie i propagandowo fakt ten wysuwa się na czoło hiszpańskiej tragedii. Nie będzie więc przesady jeśli zaryzykujemy twierdzenie, że Madryt, którego przedmieścia są rzekomo opalowane przez oddziały powstańcze, jest w chwili obecnej kluczem do sytuacji politycznej ogólnie europejskiej, jeśli nie... ogólnie światowej.

Zabawa w proroków, zwłaszcza na terenie tak bardzo zmiennym i

śliskim jak polityka nie należy do najprzyjemniejszych, nie przeszkadza to jednak aby z dużym procentem prawdopodobieństwa wydedukować sobie dwa obrazy: Europa po zwycięstwie powstańców i Europa po zwycięstwie rządu. Zdobyć Madryt przez wojska powstańcze, to prawie pewnik bezpośredniego wciągnięcia w wypadki hiszpańskie Sowieców, których udział wota bene już dzisiaj jest jasny i wyraźny. — Różnica polegałaby tylko na tym, że idąc w myśl wskazań Lenina, a widząc przegraną na innych odcinkach półwyspu Pirenejskiego, Sowiety za wszelką cenę chciałyby przynajmniej ostać się przy Katalonii i nie ulegać najmniejszej wątpliwości, że w tym wypadku Sowiety dosłownie „staną na głowie aby możliwie jak najwydatniej zaopatrzyć czerwoną Katalonię w broń, amunicję, a kto wie czy i nie w ludzi”.

Tu jednak nasuwa się pewne zastrzeżenie. Bo oto trudno przypuścić aby mocarstwa, które mają coś do powjedzenia w basenie śródziemnomorskim, obojętnie przyglądały się rejsom sowieckich statków

na trasie Odesa — Barcelona. A już najmniej spokojnie patrzyłby na to Włochy, których wpływy na morzu Śródziemnym są, jak wiadomo, bardzo silne. Oczywiście należy raczej przypuszczać, że statki sowieckie maskowałyby się odpowiednio, że korzystanoby wydatnie z pomocy greckich armatorów, specjalnie „przeszkolonych” przez Sowiety, które liczyły się zawsze z ewentualnością zamknięcia cieśniny tureckich dla sowieckiej żeglugi. Mimo to zdaje się nie ulegać wątpliwości, że flota włoska nie patrzyłaby przez palce na sowieckie rejsy, podobnie zresztą jak flota niemiecka w wypadku, gdyby rejsy te odbywały się na szlaku północnym. A więc? Widmo wojny nabiera wyraźnego kolorytu, boć przecież w tym wypadku szłoby już nie tylko o utrzymanie czerwonej Katalonii w sensie geopolitycznym, ale szłoby przede wszystkim o prestiż Z. S. S. R. w rozgrywce ze „zgniłą burżuazją”, a to już byłaby gra stanowczo warta świeczki.

Teraz dla odmiany weźmy drugą ewentualność. Wojska powstańcze szczerbią sobie bezskutecznie

Sprawy polskie

Minister spraw zagranicznych, p. Józef Beck, po powrocie z Londynu złożył w sobotę sprawozdanie o wyniku konferencji londyńskiej Panu Prezydentowi Rzeczypospolitej, Marszałkowi Śmigłemu Rydzowi i p. premierowi, gen. Sławoj-Składkowskemu.

Huta „Filsudski” na Śląsku otrzymała od Ministerstwa Komunikacji zamówienie na wykonanie 2500 tonn szyn na kwotę 960000 złotych. Produkcja została już rozpoczęta.

Kolportowana wiadomość o możliwościach emigracji do Belgii dla 4600 obywateli nie jest zgodna ze stanem rzeczy w tym. Możliwość emigrowania takiej grupy robotniczej istnieje jedynie w teorii. Gdyby nawet sprawa ta zrealizowała się, to możliwość wyjazdu miałaby osoba o specjalnym fachu i odpowiadająca specjalnym warunkom.

Odbyło się pod przewodnictwem prezydenta, p. Władysława Byrki, posiedzenie Rady Banku Polskiego, na którym Rada wysłuchała sprawozdania dyrekcji i Komisji Rady z działalności Banku w październiku r.

Kierownictwo budowy portu rybackiego w Wielkiej Wsi z powodu ukończenia w 100 pr. przewidzianych na rok bieżący prac, zakończy roboty na okres zimowy w przyszłym tygodniu. Prace nawo- podjęte zostaną w marcu 1937 r. Wykona na ścianie betonowa na moło zachodnim ma już długość 60 metrów.

Czy posiadasz już własny telefon? Poczta instaluje telefon bezpłatnie.

zębów na czerwonym Madrycie, który w międzyczasie tak gracko przygotował się do kontrofensywy, że walcie odrzuca powstańców, gromiąc ich na wszystkich odcinkach. Historia wojen zna aż nazbyt dobrze podobne wypadki i nie dziwiłbyśmy się wcale, gdyby właśnie tak się stało.

Co wtedy, szary człowieku?

Tu najśmielsze horoskopy mogłyby być zdystansowane przez „szarą” a raczej „czerwoną” rzeczywistość. Wydaje nam się, że płomień, który po zwycięstwie czerwonych rozgorzałby w Hiszpanii, nie ograniczyłby się do jej terenu, a niewątpliwie podpalilby z zachodu Portugalie, ze wschodu Francję.

Ponieważ, jak to na wstępie zaznaczyliśmy, rola „przepowiadacza” jest nader niewdzięczna, nie będziemy dalej stawiać horoskopów. Dni najbliższe, a kto wie czy nie godziny najlepiej wskażą, o ile trafne były nasze przewidywania. Tak czy inaczej, tylko ludzie łatwo wierni mogą przypuszczać, że wojna domowa na półwyspie Pirenejskim jest tylko... hiszpańska wojna domowa!

